

третьому етапі проводиться безпосередньо робота з психологічної підтримки та психокорекції.

Таким чином, описана нами на підставі аналізу психологічних досліджень модель психологічної допомоги дозволяє психологу використовувати основні форми і методи розвитку моральної самосвідомості підлітків з урахуванням їх індивідуальних особливостей та типу реакції на складні життєві ситуації.

Бібліографічні посилання:

1. Алексеева Ю. Сучасна модель консультативної роботи з підлітками. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2012. Вип.10. С.5-12.
2. Анцыферова Л. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуаций и психологическая защита. *Психология социальных ситуаций*. СПб.: Питер, 2001. 416 с.
3. Горбач С. Феноменологічний аналіз категорії «складна життєва ситуація». *Додаток до електронного журналу «Теорія та методика управління освітою»*. 2010 р. Вип. №1. URL: http://tme.uio.edu.ua/docs/Dod/1_2010/Gorbach.pdf. (дата звернення: 25.01.2021р.)
4. Зликов В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. К.: Педагогічна думка, 2016. 219 с.

Ісаєва Олена,
магістрантка заочної форми
навчання (спеціальність
«Психологія»)
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМОСВІДОМОСТІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Гендерні стереотипи у нашому суспільстві присутні й панують у житті. Так приміром, від чоловіків у нас чекають захисту й забезпечення сім'ї, а від жінок материнства, виховування дітей і сімейний затишок. Жінка й досі «хранителька домашнього вогнища», а чоловік і досі «добувач». У сучасному українському суспільстві є багато суперечливих гендерних стереотипів і очікувань у жінок і чоловіків, які можуть призводити до конфліктів і непорозуміння між представниками різних статей, а також до нерівності представників різних статей у системі соціальних ролей.

Гендерна соціалізація дитини починається від народження, коли батьки починають її виховувати як хлопчика чи дівчинку. Змалку дитина засвоює, що означає бути хлопчиком чи дівчинкою, чоловіком чи жінкою.

Психологічні особливості підліткового віку у випадках, коли вони є особливо виразними, отримали назву «підліткового комплексу». Особливість «підліткового комплексу» визначає реакція групування з однолітками, що виявляє особливості формування гендерної ідентичності підлітків. Міжособистісні стосунки, які складаються в підліткових групах однолітків, сприяють усвідомленню своєї гендерної ролі [3].

У підлітковому та юнацькому віці людина починає розуміти себе як певну стать та шукати порозуміння з особою іншої статі. Невдачі в цьому можуть викликати плутанину в гендерних ролях і замкненість, наслідком чого може статись порушення гендерної ідентичності. Спілкування в групі однолітків сприяє формуванню зрілої, чітко визначеної гендерної ідентичності підлітків. У середовищі однолітків дитина випробовує себе як представника певної статі, висуває до себе претензії та оцінює себе. З однолітками підліток обговорює інтимні питання, про які він соромиться говорити з дорослими. Тому спілкування з ровесниками для підлітків є надзвичайно важливим. Саме так реалізується потреба набуття індивідуальності.

Фізична привабливість відіграє значну роль у перших контактах між статями, викликає хвилювання підлітків через свою зовнішність та її оцінку іншими. Це відбувається тому, що у підлітковому віці відбувається формування стійкого образу «Я», визначення свого місця в житті, усвідомлення своєї неповторності та індивідуальності.

Підлітки починають розуміти, що існують різні типи людського тіла та різні його ідеали, у них формується досить чітке уявлення про пропорції свого тіла. Оскільки багато

підлітків є вимогливими до свого зовнішнього вигляду й довго розглядають себе в дзеркалі, невідповідність їх власного вигляду ідеалу, який пропонують засоби масової інформації, стає причиною тривоги й невпевненості. Занепокоєність підлітків своїм зовнішнім виглядом тісно пов'язана із гендерною ідентичністю. Від того, яким є знання підлітків про себе, залежить формування гендерної ідентичності, а також ставлення до себе, до оточуючих людей різної статі, до світу в цілому. Хлопчиків, головним чином, хвилює їх фізична сила, дівчат хвилює привабливість обличчя, стрункість, вага тіла.

Виникнення порушень гендерної ідентичності у підлітків може бути пов'язане також з помилками батьків в сфері соціально-статевого контролю за поведінкою дітей. Соціально-статевий контроль має особливе значення у процесі соціалізації особистості. Такий контроль може виявлятися в різних формах залежності від ціннісних орієнтацій мікросередовища. Це може стосуватися понять про «добродесність», «невинність», «гідність», «честь», «цнотливість» та проявлятися в реакціях сусідів, близьких людей, членів групи, дорослих членів сім'ї. саме реакція мікросередовища є одним із основних засобів соціального контролю.

Важливу роль у житті підлітків відіграє школа та позашкільні заклади, бо саме тут відбувається процес засвоєння дітьми соціального досвіду, здійснюється процес спрямованих і спонтанних впливів на особистість, що допомагає їй засвоїти норми, та правила поведінки відповідно до культурних уявлень про роль, становище й призначення статей у суспільстві, прилучає дівчину та хлопця до усталеної системи гендерних ролей.

Підліток має бачити й пізнавати різні рольові моделі поведінки й уміти дистанціюватися від одних та ідентифікуватися з іншими. Таке експериментування дає змогу підліткам усвідомити сенс соціальної дійсності, набути гендерної ідентичності, соціальної та особистісної компетентності.

Бібліографічні посилання:

1. Аверін В.А. Психологія особистості: Навчальний посібник. СПб.: Вид-ство. Михайлова А., 1999. 89с.
2. Берн Ш. Гендерна психологія. СПб.: Прайм-ЄВРОЗНАК, 2014. 320с.
3. Бойко О. Гендерні аспекти психічного здоров'я // Зап. Психології. 2015. № 1. С. 110-116.
4. Говорун Т. В., Кікінеджі О. М. Гендерна психологія: Навч. Посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2004. 307с.

Ісаєва Сабіна,
викладач кафедри психології
та педагогіки
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ,
інспектор ННІЗНПК

СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Ні в кого не викликає сумнівів ствердження про те, що навчання у вищому навчальному закладі сучасної молоді є одним з головних періодів їхнього життя, особистого росту і формуванню майбутнього висококваліфікованого спеціаліста. У зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу відбуваються суттєві зміни в навчальному процесі. Це стосується зміни навчальних планів, встановленні нових критеріїв оцінювання, втіленні нових педагогічних технологій, формі організації та проведення занять, розширення мобільності студентів, запровадження системи кредитів. Навчання в університеті стає досить складним і за формою, і за змістом.

Під час отримання вищої освіти молода людина стикається із рядом проблем, які так чи інакше пов'язані з початком дорослого та самостійного життя: нове оточення на навчанні, в гуртожитку, необхідність в додаткових коштах, проживання в гуртожитку тощо. Ряд проблем, які виникають тепер повинен вирішувати самостійно, а це потребує нових навиків.

Всі вище перелічені зміни, як зазначає І. Бех, для невідповідної людини є занадто складними, це може призвести до перекручення уявлень про майбутню професію і створенні різних психологічних захистів - знецінення професії, а в гіршому випадку відступ від обраного шляху [1].